

BETER VOOR NATUUR & BOER

EI

versie 1.1 - 1 april 2025

Inleiding

Legenda en definities

Inkopende partij

Organisaties die een product met een Beter voor Natuur & Boer logo op de markt zetten.

Ketenpartner

Organisaties die contracten hebben met de boeren en/of telers.

Verwerker

Organisaties die de producten van een Beter voor Natuur & Boer gecertificeerde boer of teler in een eindproduct verwerken en/of verpakken.

Boer / teler

Primaire producenten van zuivel, varkens, vleeskuikens, eieren of aardappelen, groenten en fruit.

Toelichting rollen

Elke organisatie in de keten heeft een rol waarvan verwacht wordt dat er aan bepaalde vereisen wordt voldaan. Deze vereisen zijn te herkennen aan het pictogram in de kolom 'Scope' op ieder tabblad. Het kan zijn dat een organisatie tegelijkertijd meerdere rollen vervult, bijvoorbeeld de rol van Ketenpartner en Verwerker. In dat geval moet de organisatie aan de vereisten van elk van deze rollen voldoen.

Uitkomsten Beter voor Natuur & Boer audit

Alle non-conformiteiten worden aan het einde van de audit door de auditor doorgenomen en in een non-conformiteiten overzicht aangeleverd aan de organisatie. De organisatie zal binnen het daarvoor gestelde tijdsplan een plan aanleveren met corrigerende maatregelen van alle minor-en major non-conformiteiten. Van alle major non-conformiteiten moet de organisatie de auditor objectief bewijs aanleveren van de uitgevoerde corrigerende maatregel. Indien de auditor beoordeelt dat de effectiviteit van de corrigerende maatregel niet met documentatie beoordeeld kan worden, dan moet er een follow-up audit worden uitgevoerd.

Audit Resultaat	Actie Boer of Teler, Ketenpartner en/of verwerker	Certificatie status
MA: Major non-conformiteit(en)	Opstellen actieplan met corrigerende maatregelen en aanleveren objectief bewijs binnen 28 dagen na de uitgevoerde audit. Indien de auditor de effectiviteit van de corrigerende maatregel niet met documentatie kan beoordelen dan moet er binnen de 28 dagen een audit op locatie worden uitgevoerd.	Gecertificeerd na acceptatie van het bewijs van doorvoering van de corrigerende maatregel door CI. Bij niet aantoonbaar doorvoeren van de correctie, uitsluiting van levering.
MI: Minor non-conformiteiten	Opstellen actieplan met corrigerende maatregelen binnen 28 dagen na de uitgevoerde audit.	Gecertificeerd na acceptatie door auditor van de voorgestelde corrigerende maatregelen.
KO: Knock-Out	Per direct uitgesloten van levering Beter Voor producten tot nieuwe certificatie audit succesvol is afgesloten.	Niet gecertificeerd.

Inhoudsopgave

Ketenpartner en/of Verwerker	3
Legpluimveehouderijbedrijven – basis	4
Legpluimveehouderijbedrijven – boer	5
Legpluimveehouderijbedrijven – natuur	6
Legpluimveehouderijbedrijven – kip	7
Doorontwikkelagenda	8
Bijlages	9

Beter voor Natuur & Boer – Ei

Scope: Ketenpartners en/of Verwerkers

Nr	Scope	Beheerspunten	Vereisten	Sanctie
		<i>Ei specifiek - Ketenpartner en/of Verwerker</i>		
A 1		<i>Voedselveiligheid/integriteit</i>		
A 1.1		De verwerker of ketenpartner voert een steekproef uit met betrekking tot het monitoringsprogramma kritische stoffen.	-	MA
A 1.2		De ketenpartner laat analyses m.b.t. voedselveiligheid uitvoeren door een ISO 17025 geaccrediteerd laboratorium.	-	MA
A 2		<i>Diergezondheid en dierenwelzijn</i>		
A 2.1		Er vindt data-uitwisseling plaats tussen de Ketenpartner en de pluimveehouder op het gebied van productiedata en kwaliteitsdata.	De ketenpartner: <ul style="list-style-type: none"> • draagt zorg voor het beschikbaar stellen van het datasysteem voor het delen van productiedata (legpercentage, eigewicht, voer- en wateropname en uitval) en kwaliteitsdata (breukpercentage, vuilpercentage en breuksterkte). • koppelt feedback terug aan de pluimveehouders. 	MA
A 2.2		Er vindt data-uitwisseling plaats tussen de Ketenpartner en de pluimveehouder op het gebied van diergezondheid, dierenwelzijn en de milieuprestatie.	De ketenpartner: <ul style="list-style-type: none"> • draagt zorg voor het verzamelen van informatie over diergezondheid, dierenwelzijn en de milieuprestatie van de pluimveehouders. • koppelt de informatie aan de pluimveehouders terug door middel van een benchmark/vergelijk met de resultaten van alle tot zijn keten behorende pluimveebedrijven. 	MA
A 3		<i>Emissiereductie</i>		
A 3.1		De emissiereductie van fijnstof (PM10) bij de pluimveehouder (uitgedrukt in dierplaats per jaar).	De ketenpartner: <ul style="list-style-type: none"> • berekent de emissiereductie van fijnstof (PM10) uitgedrukt in dierplaats per jaar • koppelt de data van de berekening terug aan de pluimveehouders. <p>*er is nog geen concrete reductiedoelstelling vastgesteld voor de legpluimveehouderij.</p>	MI
A 3.2		De emissiereductie van ammoniak (NH3) bij de pluimveehouder (uitgedrukt in dierplaats per jaar).	De ketenpartner: <ul style="list-style-type: none"> • berekent de emissiereductie van ammoniak (NH3) uitgedrukt in dierplaats per jaar • koppelt de data van de berekening terug aan de pluimveehouders. <p>*er is nog geen concrete reductiedoelstelling vastgesteld voor de legpluimveehouderij.</p>	MI
A 3.3		De mest van de pluimveehouder wordt afgezet tegen een van de geaccepteerde opties.	De ketenpartner: <ul style="list-style-type: none"> • draagt zorg voor het delen van de geaccepteerde opties • koppelt feedback terug aan de pluimveehouders. <p>* Zie D.2.1.3. voor de geaccepteerde opties</p>	MI
A 3.4		De ketenpartner verzamelt informatie t.b.v. CO2-footprintberekening.	De ketenpartner: <ul style="list-style-type: none"> • draagt zorg voor het delen van de CO2 footprint tool met de pluimveehouders • maakt de CO2 footprint van de eieren inzichtelijk • laat de data door onafhankelijke experts valideren • koppelt de data terug aan de pluimveehouders. 	MI
A 4		<i>Ontwikkelprojecten</i>		
A 4.1		De ketenpartner onderzoekt en ontwikkelt alternatieve eiwitbronnen in diervoeders als vervanging van soja.	De ketenpartner: <ul style="list-style-type: none"> • onderzoekt en ontwikkelt alternatieve eiwitbronnen als vervanging van soja op basis van technische en commerciële haalbaarheid. • formuleert concrete verbeterdoelstellingen. 	MI

Beter voor Natuur & Boer – Ei

Scope Legpluimveehouderijbedrijven

Uitleg:

* Legpluimveeouders die deelnemen aan Beter voor Natuur & Boer Ei moeten een geldig certificaat van IKB- Ei en BLK1* en/of 2* hebben. Toch worden sommige eisen die opgenomen zijn in deze schema's apart benoemd in het certificatieschema voor Beter voor Natuur & Boer Ei. Zo kan het certificatieschema voor Beter voor Natuur & Boer Ei ook als een stand-alone versie gebruikt worden.

Nr	Scope	Beheerspunten	Vereisten	Sanctie
		<i>Basis / Management - Boer</i>		
B 1		<i>Verplichte certificaten/rapporten</i>		
B 1.1		Het pluimveebedrijf beschikt over een geldig certificaat van het kwaliteitsbeheersingssysteem IKB-Ei.	Het pluimveehouderijbedrijf: <ul style="list-style-type: none"> laat zich tenminste éénmaal per jaar op de voorschriften van IKB-Ei controleren. kan een geldig certificaat tonen aan de Beter voor Natuur & Boer auditor. 	KO
B 1.2		Het pluimveebedrijf beschikt over een geldig certificaat van het Beter Leven keurmerk voor de scope BLK Ei 1 ster.	Het pluimveehouderijbedrijf: <ul style="list-style-type: none"> laat zich tenminste éénmaal per jaar op de voorschriften van BLK Ei 1 ster controleren. kan een geldig certificaat tonen aan de Beter voor Natuur & Boer auditor. <p>*Dit beheerspunt vervalt als aan de vereisten van B.1.3. wordt voldaan.</p>	KO
B 1.3		Het pluimveebedrijf beschikt over een geldig certificaat van het Beter Leven keurmerk voor de scope BLK Ei 2 ster.	Het pluimveehouderijbedrijf: <ul style="list-style-type: none"> laat zich tenminste éénmaal per jaar op de voorschriften van BLK Ei 2 ster controleren. kan een geldig certificaat tonen aan de Beter Voor auditor. <p>*Dit beheerspunt vervalt als aan de vereisten van B.1.2. wordt voldaan.</p>	KO
B 1.4		Het pluimveebedrijf beschikt over een Agro Electra rapport waarbij de inspectie maximaal drie jaar geleden is uitgevoerd.	Het pluimveehouderijbedrijf: <ul style="list-style-type: none"> laat zich tenminste éénmaal per drie jaar op de voorschriften van Agro Electra laten controleren conform NEN 3140 of NTA 8220 voor in gebruik genomen installaties, OF NEN 1010 of (HD) IEC 60364 Low voltage electrical installations voor nieuwe installaties. kan een rapport van maximaal drie jaar oud tonen aan de Beter Voor auditor en bewijs van herstelmaatregelen n.a.v. de keuring. 	MA
B 2		<i>Verplichte deelname programma's / Self-assessment</i>		
B 2.1		Voorafgaand aan de eerste Beter voor Natuur & Boer audit verricht de pluimveehouder, eventueel in samenwerking met de ketenpartner, een zelfbeoordeling met betrekking tot de naleving van de criteria van het Beter voor Natuur & Boer schema. Hiervoor wordt het self-assessment-formulier dat op de website van Stichting Beter voor Natuur & Boer staat ingevuld.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> voert voorafgaand aan de eerste audit een zelfbeoordeling uit met betrekking tot de naleving van de criteria in het Beter voor Natuur & Boer schema. vermeldt en behandelt alle geregistreerde locaties van het pluimveebedrijf in deze zelfbeoordeling. alleen van toepassing voor nieuwe toetreders tot het programma. 	MI
B 2.2		De pluimveehouder neemt minimaal twee keer per jaar deel aan een informatieve bijeenkomst waar bijvoorbeeld een onderwerp rondom diergezondheid of diermanagement besproken wordt.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> volgt minimaal twee keer per jaar een informatieve bijeenkomst zoals een symposium, seminar/webinar, workshop of studiebijeenkomst over bijvoorbeeld een onderwerp rondom diergezondheid of diermanagement zijn/haar aanwezigheid hierbij kunnen aantonen d.m.v. bijvoorbeeld een deelnamecertificaat of een bewijs van inschrijving. 	MI
B 3		<i>Communicatie</i>		
B 3.1		De pluimveehouder vult jaarlijks een vragenlijst in over zijn tevredenheid met betrekking tot de Stichting Beter voor Natuur & Boer en de certificering.	<i>De vragenlijst zal:</i> <ul style="list-style-type: none"> Elk jaar worden ingevuld. Anoniem zijn. Online beschikbaar zijn. <p>*N.v.t. in 2025</p>	MA
B 4		<i>Betrokkenheid bij de gemeenschap</i>		
B 4.1		De pluimveehouder levert een actieve bijdrage aan de lokale gemeenschap door minimaal één activiteit per jaar te organiseren of externe bezoekers op zijn bedrijf toe te laten, mits de bio security dit toelaat. Deelname is vrijwillig.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> mag zelf bepalen wat mogelijk is binnen het bedrijf. Suggesties zijn onder andere: Het monitoren van de biodiversiteit in de bloeiende velden met vrijwilligers, het organiseren van een bezoekersdag, het ontvangen van groepsexcursies etc. lokale activiteiten steunen zonder fysiek bezoek aan het bedrijf is in deze ook toegestaan. zal de activiteiten of het toe laten van bezoekers promoten via sociale media en/of een website. toont de activiteit of het het toelaten van bezoekers aan met foto's, e-mails, bericht(en) op socials of ander bewijs van dergelijke activiteiten. 	
B 4.2		Het bedrijf is netjes en het erf oogt ordelijk.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> zorgt voor verharde toegangswegen tot de stallen. zorgt voor een deugdelijk functionerende afwatering ten opzichte van het bedrijfsgebouw houdt de directe omgeving van de stallen visueel schoon en vrij van opstaande begroeiing <p><i>* Voorbeelden van zaken die niet thuishoren bij een nette, opgeruimde indruk: o.a. haag van brandnetels, pallets, dakpannen tegen (of in de nabijheid van) de stal. De directe omgeving van de stallen wordt als een afstand van 1.5 meter beschouwd.</i></p>	MA
B 5		<i>Voedselveiligheid/integriteit</i>		
B 5.1		Het pluimveehouderijbedrijf laat analyses uitvoeren op de belangrijkste voedselveiligheidsaspecten door een ISO 17025 geaccrediteerd laboratorium. *	De pluimveehouder laat Salmonellaonderzoeken (inlegvellen en overschoenen) uitvoeren. <p><i>Zoals in A.1.2 beschreven</i></p>	MI
B 5.2		Het pluimveebedrijf kan betrokken worden bij het monitoringsprogramma kritische stoffen door middel van een steekproef uitgevoerd op het pakstation.	De pluimveehouder verleent op verzoek medewerking aan aanvullend onderzoek, bijvoorbeeld door het ter beschikking stellen van gevraagde informatie. <p><i>Zoals in A.1.1 beschreven</i></p>	MI
B 5.3		Het pluimveebedrijf heeft een bestrijdingsplan tegen plaagdieren.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> heeft een bestrijdingsplan met registratie van correctieve acties registreert elke twee maanden updates. 	MI
B 6		<i>Transparantie/Chain of Custody</i>		
B 6.1		De pluimveehouder kan aantonen dat de Beter voor Natuur & Boer premie is ontvangen.	<p>*De pluimveehouder ontvangt 0,34 cent per ei boven op de marktprijs voor 1* BLK eieren, bij afleveren gecertificeerde Beter Voor Natuur & Boer eieren *De pluimveehouder ontvangt 0,46 cent per ei boven op de marktprijs voor 2** BLK eieren, bij afleveren gecertificeerde Beter Voor Natuur & Boer eieren</p>	MI

Beter voor Natuur & Boer – Ei

Scope Legpluimveehouderijbedrijven

Uitleg:

* Legpluimveehouders die deelnemen aan Beter voor Natuur & Boer Ei moeten een geldig certificaat van IKB- Ei en BLK1* en/of 2* hebben. Toch worden sommige eisen die opgenomen zijn in deze schema's apart benoemd in het certificatieschema voor Beter voor Natuur & Boer Ei. Zo kan het certificatieschema voor Beter voor Natuur & Boer Ei ook als een stand-alone versie gebruikt worden.

** Alleen van toepassing bij bedrijven met vreemde arbeid waarbij arbeiders (tijdelijk) gehuisvest worden door henzelf of door een ingehuurd uitzendbureau of loonwerkbedrijf.

Nr	Scope	Beheerspunten	Vereisten	Sanctie
		<i>Beter Voor Boer</i>		
C 1**		<i>Goed werkgeverschap</i>		
C 1.1		De pluimveehouder zal gebruik maken van Stichting Normering Arbeid (SNA)-gecertificeerde uitzendbureaus of loonwerkbedrijven.	De pluimveehouder kan een geldig SNA-certificaat aantonen van ieder uitzendbureau of loonwerkbedrijf dat ingehuurd wordt voor personeel (www.normeringwerk.nl).	MA
C 1.2		De pluimveehouder zal over een actueel en geverifieerd overzicht van de gehuisveste medewerkers beschikken.	<p>Het overzicht zal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het aantal op de bedrijfslocatie gehuisveste medewerkers (zijnde geen gezinsleden) en hun namen registreren. • Actueel en geverifieerd zijn. <p>Dit beheerspunt is niet van toepassing als de boerderij in het bezit is van een geldig social compliance audit rapport.</p>	MA
C 1.3		De pluimveehouder zal gebruik maken van huisvesting die voldoet aan de vereisten gesteld in de Uniforme Landelijke Huisvestingsnorm of Agrarisch Keurmerk Flexwonen.	<p>De pluimveehouder kan een geldig certificaat tonen van Stichting Normering Flexwonen of Agrarisch Keurmerk Flexwonen.*</p> <p>*: Dit criteria is niet van toepassing wanneer medewerkers gecontracteerd zijn via een uitzendbureau omdat het daar is opgenomen in de SNA-standaard (zie C.1.1)</p>	MA
C 1.4		De pluimveehouder zal in het bezit zijn van een vergunning wanneer deze door de gemeente benodigd is voor het huisvesten van medewerkers.	<p>De vergunning zal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geldig zijn voor de gemeente waarin de huisvesting plaats vindt. <p>De accommodatie zal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • in overeenstemming zijn met de vergunning. 	MA
C 1.5		De pluimveehouder zorgt ervoor dat de kosten van de accommodatie niet hoger zijn dan 20% van het wettelijk bruto (jeugd) minimumloon dat van toepassing is op de medewerker.	<p>De pluimveehouder zal o.b.v. relevante documenten aantonen dat de kosten van de accommodatie niet hoger zijn dan 20% van het wettelijk bruto (jeugd) minimumloon dat van toepassing is op desbetreffende medewerker.</p> <p>Dit criteria is niet van toepassing wanneer medewerkers gecontracteerd zijn via een uitzendbureau omdat het daar is het opgenomen in de SNA-standaard (zie B1.1)</p>	MA
C 2		<i>Gezondheid en veiligheid</i>		
C 2.1		De pluimveehouder vult jaarlijks de online RI&E van Stigas (Risico Inventarisatie & Evaluatie) in.	De pluimveehouder kan aantonen dat hij/zij beschikt over een actuele RI&E en een verbeterplan.	MA
C 2.2		De pluimveehouder investeert in preventie van gezondheidsklachten door de aanwezigheid van beschermende kleding en materialen voor medewerkers en bezoekers.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft beschermende kleding en materialen ter beschikking voor alle meewerkende personen (pluimveehouder, medewerkers, dierenarts, adviseur, vangploeg). • heeft beschermende kleding en materialen ter beschikking voor bezoekers. 	MA

Beter voor Natuur & Boer – Ei

Scope Legpluimveehouderijbedrijven

Uitleg:

* Legpluimveehouders die deelnemen aan Beter voor Natuur & Boer Ei moeten een geldig certificaat van IKB- Ei en BLK1* en/of 2* hebben. Toch worden sommige eisen die opgenomen zijn in deze schema's apart benoemd in het certificatieschema voor Beter voor Natuur & Boer Ei. Zo kan het certificatieschema voor Beter voor Natuur & Boer Ei ook als een stand-alone versie gebruikt worden.

Nr	Scope	Beheerspunten	Vereisten	Sanctie
		<i>Beter Voor Natuur</i>		
D 1		<i>Biodiversiteit</i>		
D 1.1		<i>Nest- en verblijfsvoorzieningen</i>		
D 1.1.1		De pluimveehouder plaatst minimaal één insectenhotel volgens de gestelde eisen.	<p>Insectenhôtels worden verstrekt door inkoopende en ketenpartij.</p> <p>Nieuw te plaatsen insectenhôtels dienen te voldoen aan de volgende eisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gericht op het zuiden. • Op een zonnige-, windvrije locatie. • Waar mogelijk op een bloemrijke plek of binnen een straal van 60 meter van een rij bomen/struiken. <p>Voor reeds geplaatste insectenhôtels geldt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De teler onderhoudt het insectenhotel volgens de richtlijnen in de bijlage Onderhoudsrichtlijnen. <p>Bijlage 1: Onderhoudsrichtlijnen insectenhotel.</p>	MI
D 1.2		<i>Bloemensingels</i>		
D 1.2.1		Bij de pluimveehouder zijn ter bevordering van de biodiversiteit bloemensingels aanwezig.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • draagt zorg voor een bloemensingel met een minimale oppervlakte van 200m² waarbij het zaadgoed ter beschikking wordt gesteld door inkoopende partij en ketenpartner. • mag indien er geen ruimte is op eigen grond, de bloemensingel buiten het eigen bedrijf plaatsen. Deze bloemensingel kan dan niet tijdens een audit bij een andere locatie ook worden opgegeven (dubbel gebruik). <p>*Dit is een inspanningsverplichting.</p>	MI
D 1.2.1		De pluimveehouder voert geen kerende grondbewerkingen uit in de uitloop (alleen voor vrije uitloop eieren).	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voert geen kerende grondbewerkingen uit (b.v. ploegen en frezen) in de vrije uitloop. <p><i>* Voor de 1e 25m grond rondom de stal is ondiep ploegen en doorzaaien toegestaan t.b.v. de begroeiing.</i></p>	KO
D 1.3		<i>Bescherming en bestrijding</i>		
D 1.3.1		De pluimveehouder gebruikt geen bestrijdingsmiddelen in de uitloop.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebruikt geen bestrijdingsmiddelen in de uitloop. • toont dit aan door middel van het logboek. 	KO
D 1.3.2		De pluimveehouder gebruikt geen glyfosaat in de uitloop en op het erf.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebruikt geen glyfosaat in de uitloop en op het erf. • toont dit aan door middel van het logboek. 	KO
D 2		<i>Verminderen van de impact op het klimaat en milieu</i>		
D 2.1		<i>Milieumaatregelen</i>		
D 2.1.1		De emissiereductie van fijnstof en ammoniak wordt berekend op ketenniveau ten opzichte van regulier dierhouderij.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ontvangt zijn emissies van fijnstof en ammoniak van de ketenpartner. zoals omschreven in A.3.1 	MA
D 2.1.2		Vervalt.		
D 2.1.3	 	De mest wordt afgezet tegen één van de geaccepteerde opties.	<p>De pluimveehouder zet zijn mest af d.m.v. één van de volgende opties:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Aanwending op eigen bedrijf 2) Aanwending voor thermische en elektriciteitsopwekking (BMC Moerdijk) 3) Aanwending voor (eigen) biogasproductie 4) Afvoer voor compostering, mestkorrelproductie of champignonteelt 5) Afzet voor akkerbouwtoepassing <ul style="list-style-type: none"> • De pluimveehouder kan de manier van afzetten aantonen met documentatie (mestboekhouding). • De pluimveehouder ontvangt feedback van de ketenpartner zoals omschreven in A.3.3. (ketenpartner). 	MI
D 2.2		<i>Energie</i>		
D2.2.1		Er wordt uitsluitend elektriciteit gebruikt die is opgewekt uit hernieuwbare energiebronnen.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wekt eigen elektriciteit op uit hernieuwbare energiebronnen en kan dit aantonen met Garanties van Oorsprong (GvO's). • koopt elektriciteit in die is opgewekt uit hernieuwbare energiebronnen en kan dit aantonen met Garanties van Oorsprong (GvO's). 	MI
D2.2.2		De elektriciteitsopwekking, gas- en warmteproductie wordt geregistreerd op bedrijfsniveau. Daarnaast wordt het verbruik geregistreerd.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • registreert de opwekking van duurzame energie op bedrijfsniveau. De opwekking kan via zon, wind, biomassa of biogasinstallaties (WKK). • toont dit met documentatie aan. 	MI
D2.2.3		Het stroomgebruik wordt beperkt.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft een maximaal stroomverbruik zonder nageschakelde technieken van 479,2 MJ/1.000 kg ei • heeft een maximaal stroomverbruik met nageschakelde technieken van 718,7 MJ/1.000 kg ei. 	MI
D 2.3		<i>Klimaat</i>		
D2.3.1	 	De pluimveehouder ondersteunt het inzichtelijk maken van de CO2-footprint van de eieren.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zorgt dat bijvoorbeeld via afleverdocumenten van samengestelde voeders de CO2-footprint aantoonbaar is • zorgt dat de data wordt ingevuld in een door de ketenpartner te verstrekken CO2 footprint tool • laat de data door onafhankelijke experts laten valideren. • deelt data met de ketenpartner. • ontvangt een terugkoppeling van Ketenpartner hierover zoals omschreven in Beter Voor Ketenpartner - A.3.4. 	MI
D2.3.2		De pluimveehouder levert enkel witte eieren.	<p>De pluimveehouder:</p> <p>levert enkel witte eieren via het Beter Voor programma vanwege de lagere CO2 footprint in vergelijking met bruine eieren.</p>	KO
D 2.4		<i>Diervoeders</i>		
D2.4.1		Het voer wordt geleverd door mengvoerbakfabrikanten die GMP+ gecertificeerd zijn	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebruikt enkel voer dat geleverd wordt door mengvoerbakfabrikanten met GMP+ certificering. • kan dit met behulp van afleverdocumenten aantonen (kenmerk/vermelding). 	KO
D2.4.2		De sojabestandsdelen in voeders zijn 100% vrij van landconversie en ontbossing met cut-off date 1 januari 2020 gecertificeerd tegen RTRS.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebruikt enkel sojabestandsdelen in voeders die 100% vrij van landconversie en ontbossing zijn met als "cut-off date" 1 januari 2020. • gebruikt enkel sojabestandsdelen in de legpluimveevoeders welke zijn geproduceerd volgens de RTRS-criteria. • kan dit met behulp van afleverdocumenten aantonen (kenmerk/vermelding). <p><i>* Voor 2023 kunnen nog RTRS certificaten worden gekocht, voor 2024 moet deze soja aantoonbaar voor een significant deel in het voer aanwezig zijn.</i></p>	KO
D2.4.3		De palmolie-bestandsdelen in voeders zijn gecertificeerd tegen RSPO Mass Balance.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebruikt enkel palmolie in voer wanneer deze RSPO Mass Balance gecertificeerd is. • kan dit met behulp van afleverdocumenten aantonen (kenmerk/vermelding). 	KO
D2.4.4		De pluimveehouder maakt het aandeel circulaire grondstoffen in diervoeders inzichtelijk en bevordert het gebruik van circulaire grondstoffen.	<p>De pluimveehouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maakt circulaire grondstoffen in diervoeders inzichtelijk. • bevordert circulaire grondstoffen in diervoeders door concrete doelen te stellen. • gebruikt eierschalen als ingrediënt in het voer. 	MI

Beter voor Natuur & Boer – Ei

Scope Legpluimveehouderijbedrijven

Uitleg:

* Legpluimveehouders die deelnemen aan Beter voor Natuur & Boer Ei moeten een geldig certificaat van IKB- Ei en BLK1* en/of 2* hebben. Toch worden sommige eisen die opgenomen zijn in deze schema's apart benoemd in het certificatieschema voor Beter voor Natuur & Boer Ei. Zo kan het certificatieschema voor Beter voor Natuur & Boer Ei ook als een stand-alone versie gebruikt worden.

Nr	Scope	Beheerspunten	Vereisten	Sanctie
		<i>Beter Voor - Legkip</i>		
E 1		<i>Dierenwelzijn</i>		
E 1.1		De legkippen zijn afkomstig van een in Nederland gelegen en KAT-gecertificeerd opfokbedrijf.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • heeft enkel legkippen in huis afkomstig van in Nederland gelegen opfokbedrijven. • heeft enkel legkippen in huis van KAT-gecertificeerde opfokbedrijven. • toont dit aan met de afleverbonnen. 	KO
E 1.2		De uitgelegde hennen worden geslacht door een slachterij die maximaal 5 uur transporttijd verwijderd is van het pluimveebedrijf.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • transporteert de uitgelegde hennen naar een slachterij op maximaal 5 uur rijden. • dit geldt ook als ze daar verder niet onder Beter Voor verwerkt worden. • toont door middel van afleverbonnen aan waar de hennen worden geslacht. 	MI
E 1.3		De kippen worden d.m.v. gasverdooving verdoofd voor het slachten.	De pluimveehouder voert de kippen af naar: <ul style="list-style-type: none"> • Een slachterij die enkel verdoofd met gas voor slacht. • kan dit door middel van een verklaring van de slachterij aantonen. 	MA
E 1.4		De maximale dierbezetting is 7,8 kippen/m ²	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • houdt zich aan het maximum van 7,8 kippen/m² waarbij het aantal opgezette legkippen gedeeld wordt door het netto beschikbaar leefoppervlak van de betreffende dieren op het legpluimveebedrijf. <p>* De overdekte uitloop mag meegeteld worden bij de berekening van de netto beschikbare leefoppervlakte, mits overdag permanent toegankelijk.</p>	KO
E 1.5		De stal beschikt over een overdekte uitloop van minimaal 20% van het staloppervlak. Voor 1*BLK. *	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • beschikt over een stal met een overdekte uitloop van minimaal 20% van het staloppervlak. • geeft de kippen hier vanaf 10.00 uur toegang tot de uitloop. 	KO
E 1.6		De stal beschikt over een overdekte uitloop van minimaal 50% van het staloppervlak. Voor 2* BLK. *	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • beschikt over een stal met een overdekte uitloop van minimaal 50% van het staloppervlak • geeft de kippen vanaf 10.00 uur toegang tot de uitloop. 	KO
E 1.7		Het daglicht in de stal wordt gerealiseerd via daglicht doordat oppervlaktes van tenminste 3% van het grondoppervlak van de stal.*	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • houdt een lichtdoortatende oppervlakte van tenminste 3% van de grondoppervlakte van de stal aan, OF • houdt een lichtdoortatende oppervlakte van tenminste 0.75% van de grondoppervlakte van de stal aan bij het gebruik van daglichtkokers. 	KO
E 1.8		Er is een 24-uurschema aanwezig voor de verlichting met een donkerperiode van tenminste 8 uur aaneengesloten*	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • heeft een periode van tenminste acht uur ononderbroken donkerperiode in het 24-uurschema opgenomen. 	MA
E 1.9		De stallen zijn verrijkt met stobalen, pikblokken en graan.*	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • verstrekt per 1.000 kuikens tenminste één stro-, luzerne- of hooibaal en verspreidt deze gelijkmatig over het leefoppervlak. • vervangt de balen als deze qua hoogte gelijk zijn aan het niveau van het strooisel. • kan het gebruik van stro kunnen aantonen met aankoopbonnen evenals met (resten van) stro in de stal. • kan bij gebruik van eigen stro, dit gebruik verifiëren (bv. door het telen van een product waarbij stro als bijproduct is geoogst). • verstrekt dagelijks 2 gram graan/voer per kip. Door met graan te strooien tijdens de controle kan de auditor zien of de kippen dit gewend zijn. 	MA
E 1.10		De pluimveehouder heeft een actueel plan ter preventie van pikkerij dat 2 keer per jaar door pluimveehouder samen met dierenarts wordt besproken en vastgelegd.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • beschikt over een actueel plan ter preventie van pikkerij. • bespreekt en legt dit plan minimaal 2 keer per jaar met de dierenarts vast. 	MA
E 1.11		De vang- en laadwerkzaamheden worden uitgevoerd door gekwalificeerde personen.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • en eventuele medewerkers in dienst hebben de cursus 'verantwoord pluimveeladen' met goed gevolg afgerond indien de vang- en laadwerkzaamheden door hen worden uitgevoerd. • maakt gebruik van een IKB-gecertificeerd pluimveeservicebedrijf indien de vang- en laadwerkzaamheden extern worden uitgevoerd. Het gebruik van het pluimveeservicebedrijf wordt gedocumenteerd en bijgehouden in een logboek. 	KO
E 1.12		Er is altijd onbepaald drinkwater aanwezig.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • zorgt er ten alle tijde voor dat de kippen toegang hebben tot drinkwater. 	KO
E 1.13		In de vrije uitloop is per hectare minimaal 25m ² beschutting aanwezig bestaande uit houtachtige gewassen teneinde de uitloop van de kippen te bevorderen.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • heeft per hectare vrije uitloop minimaal 25m² beschutting aanwezig bestaande uit houtachtige gewassen. • geeft de kippen vanaf 10.00 uur toegang. • kan een beplantingsplan aantonen die voldoet aan regionale eisen voor aanplant en criteria opgesteld door het Louis Bolk Instituut. • zet het beplantingsplan in het najaar van deelname programma in. <p>*N.v.t. t/m 30 juni 2025</p>	MA
E 1.14	 	Er vindt data-uitwisseling plaats tussen de Ketenpartner en de pluimveehouder op het gebied van productiedata en kwaliteitsdata.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • levert data aan via het door de Ketenpartner beschikbaar gestelde systeem op het gebied van productiedata (legpercentage, eigewicht, voer- en wateropname en uitval) en kwaliteitsdata (breukpercentage, vuilpercentage en breuksterkte). • ontvangt feedback vanuit de Ketenpartner. <p>* Zoals omschreven in Beter Voor - Ketenpartner A.2.1.</p>	MI
E 1.15	 	Er vindt data-uitwisseling plaats tussen de Ketenpartner en de pluimveehouder op het gebied van diergezondheid, dierenwelzijn en de milieuprestatie.	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • deelt informatie over diergezondheid, dierenwelzijn en de milieuprestatie van de organisatie met de Ketenpartner. • ontvangt feedback vanuit de Ketenpartner doormiddel van een benchmark. • stelt een verbeterplan op indien er op een punt negatief afgeweken wordt (code rood). Dit verbeterplan wordt opgesteld door pluimveehouder en afhankelijk van het probleemveld mede onderschreven door de kuikenbroederij, voerleverancier, dierenarts of pakstation. Het plan moet zowel relevant als haalbaar zijn. <p>* Zoals omschreven in Beter Voor - Ketenpartner A.2.2.</p>	MI
E 2		<i>Diergezondheid</i>		
E 2.1		Het antibioticumgebruik is altijd op basis van een schriftelijke verklaring van een dierenarts.*	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • gebruikt enkel antibiotica wanneer dit schriftelijk is voorgeschreven door een dierenarts • registreert de voorschriften van de dierenarts in het medicijnlogboek • maakt geen preventief gebruik van antibiotica. 	KO
E 2.2		Er wordt geen gebruik gemaakt van 'highest priority critically important' antibiotica (HPCIA), zoals gedefinieerd door WHO.	De pluimveehouder gebruikt geen 'highest priority critically important' antibiotica (HPCIA), zoals gedefinieerd in de meest actuele lijst van de WHO. <p>* Op voorschrift van dierenarts kan in uitzonderlijke gevallen wel 3e en 4e generatie middelen worden toegepast. Hiervoor dient een veterinaire verklaring aanwezig te zijn (inclusief plan van aanpak met doel dat in toekomst gebruik van deze middelen niet nodig meer is).</p>	KO
E 2.3		De pluimveehouder heeft een contract met een geborgde pluimveepraktijk om zorg te bieden waar nodig.*	De pluimveehouder: <ul style="list-style-type: none"> • de pluimveehouder heeft een overeenkomst met een geborgde pluimveedierenarts. • stelt eens per jaar in samenwerking met de pluimveedierenarts een gezondheidsplan op • evalueert het plan jaarlijks met de dierenarts • kan bovenstaande door middel van registratie aantonen. 	KO

Beter voor Natuur & Boer – Ei

Scope Legpluimveehouderijbedrijven

Doorontwikkelagenda		
Beter voor	Onderdeel	Toelichting
Legkip	<ul style="list-style-type: none"> Dierenwelzijn Preventieplan 	<ul style="list-style-type: none"> I.o.m. klankbordgroep wordt raamwerk gemaakt om best practices tegen pikkerij en bloedmijt te delen en voor te schrijven.
Legkip	<ul style="list-style-type: none"> Dierenwelzijn Maximale dierbezetting 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar welzijnseffecten van verlagen dierbezetting van 9 naar 7,8 /m², of lager
Legkip	<ul style="list-style-type: none"> Dierenwelzijn Eendagskuikens 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek de voor- en nadelen en welzijnseffecten van uitkomst in de stal 'on farm hatching' van gesexete eieren in opfokstal
Legkip	<ul style="list-style-type: none"> Dierenwelzijn Early feeding eendagskuikens 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar early feeding van eendagskuikens na uitkomst in de broederij
Legkip	<ul style="list-style-type: none"> Vangschade 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar vangschade: nulmeting en maatregelen ontwikkelen ter verbetering
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> Milieumaatregelen Duurzame energie 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek verdere vergroening van het stroomgebruik van de pluimveehouders o.a. groene stroom herkomst NL naar 100% zelfvoorzienend.
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> Milieumaatregelen 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek verdere versnelling/verlaging huidige CO₂-reductie doelstelling van tenminste 45% (i.o.v. 2018) in 2030 in samenwerking met andere Beter Voor Programma's en voerindustrie.
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> Milieumaatregelen CO₂-footprint 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek mogelijkheid tot aanscherping van het ammoniak- en fijnstofemissies ambitieniveau naar sectorplan (30% in 2030) d.m.v. nulmeting bij pluimveehouders.
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> Dierlijk eiwit 	<ul style="list-style-type: none"> Dierlijk eiwit als alternatief voor soja in legpluimveevoer
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> Milieumaatregelen Mestafzet 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar verhoging circulariteit van verschillende mesttoepassingen d.m.v. inventarisatie bij pluimveehouders.
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> Milieumaatregelen Biodiversiteit 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek of er ook andere maatregelen zijn die pluimveehouders kunnen nemen (anders dan insectenhotel en bloemensingel) die op een pluimveebedrijf kunnen bijdragen.
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> Biodiversiteit 	<ul style="list-style-type: none"> Inrichting uitloop i.s.m. Louis Bolk instituut
Boer	<ul style="list-style-type: none"> Keten en Organisatie Benchmark 	<ul style="list-style-type: none"> De streefwaarden in de benchmark bepalen over diergezondheid, dierenwelzijn en de milieuprestatie aan de hand van resultaten van deelnemende pluimveebedrijven over 2022. Zodoende pluimveehouders stimuleren verbeteringen door te voeren.
Boer	<ul style="list-style-type: none"> Keten en Organisatie Vakmanschap en kennisdeling 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek welke onderwerpen aansluiten bij de behoefte van pluimveehouders en bij de doelstellingen van het programma t.b.v. informatieve bijeenkomsten (o.a. symposium, seminar/webinar, workshop of studiebijeenkomst).
Boer	<ul style="list-style-type: none"> Veiligheid Brandveiligheid 	<ul style="list-style-type: none"> I.s.m. met experts onderzoeken of stalbranden kunnen worden verminderd doormiddel van opstellen van checklijst en hieruit voortvloeiende verbeteracties van pluimveehouders
	<ul style="list-style-type: none"> QR-code op verpakking 	<ul style="list-style-type: none"> Noviteit voor traceerbaarheid en transparantie

BIJLAGE 1 – Onderhoudsrichtlijnen insectenhotel

Het insectenhotel biedt nestgelegenheid aan solitaire bijen en andere kleine insecten zoals spinnen, sluipwespen, gaasvliegen, lieveheersbeestjes en oorwormen. In het insectenhotel zijn tevens voorzieningen gemaakt voor hommels en (nacht) vlinders.

Beheerspunt

Er dient minimaal één insectenhotel aanwezig te zijn per locatie met de volgende eisen:

- Gericht op het zuiden.
- Op een zonnige-, windvrije locatie.
- Waar mogelijk op een bloemrijke plek of binnen een straal van 60 meter van een rij bomen/struiken.

Voor reeds geplaatste insectenhôtels:

- De teler onderhoudt het insectenhotel volgens de richtlijnen in de bijlage onderhoudsrichtlijnen.

Plaatsing specificaties

Het insectenhotel kan op verschillende manieren geplaatst worden, in de grond, op een groen/plat dak of aan de wand. De voorzijde, waar mogelijk, gericht op het zuiden. Waar mogelijk in de luwte en zorg voor de juiste voedselplanten zoals wilde bloemenmengsels voor bijen in de nabije omgeving.

Onderhoudsspecificaties

Het hotel is bewerkt met een blanke lak op waterbasis. Een regelmatige schilderbeurt zal de houdbaarheid natuurlijk verlengen. De bamboe buisjes hoeven niet vervangen te worden tenzij deze zijn beschadigd of er uitgetrokken zijn. Het hotel tevens één keer per jaar in de wintermaanden controleren op algehele toestand en stabiliteit.